

Flotats: operació retorn

Eudald Solà, l'enllaç entre Josep M. Flotats i la Conselleria de Cultura de la Generalitat de Catalunya a principis dels 80, va ser testimoni d'excepció i activista a l'ombra de "l'operació retorn" de Flotats al Principat i ens ha explicat els fets d'aquell moment.

"Mais vous croyez que là-bas ils pourront payer?", va dir el gerent de la Comédie Française, Monsieur Toja, a Josep Maria Flotats a principi del 1981, quan l'actor va proposar —a instàncies del conseller Max Cahner— de portar la Comédie a Barcelona. Podrien pagar la Comédie allà baix? En aquell temps ni Catalunya ni Barcelona no tenien projecció internacional. Des de la París *divine* observaven a distància el país, que es trobava en plena transició democràtica. La Conselleria de Cultura tot just escalfava motors. Tot era per fer.

Però ja llavors Max Cahner volia fer tornar Josep M. Flotats i necessitava presentar-lo a la societat catalana i començar a introduir el concepte de Teatre Nacional en l'opinió pública. És per això que va pensar que la millor manera d'aconseguir-ho fóra de convidar la Comédie Française a Barcelona amb una obra en què actués Flotats. "Imaginar-se llavors un Teatre Nacional de Catalunya amb un Flotats actuant en català seria molt fàcil i bastant estimulante", ha escrit Cahner.

I com podia Cahner convèncer la Comédie que la proposta anava de debò? El conseller va decidir

d'involucrar en l'operació Marta Ferrusola, primera dama del govern de la Generalitat. És per això que el 17 de juliol del 1982 la senyora Ferrusola (juntament amb Max Cahner, Eulàlia Duran —llavors esposa del conseller— i Eudald Solà) fou convidada oficialment a veure la representació del *Dom Joan*, amb Flotats de primer actor, a la Comédie Française. Amb la presència de la Ferrusola s'aconseguia un cop d'efecte i de prestigi davant la Comédie i, alhora, era una manera també d'involucrar el president Pujol en l'*operació Flotats*. L'acció estratègica va causar el

seu efecte, perquè mesos després, el 22 i 23 d'abril del 1983, la Comédie actuava al Gran Teatre del Liceu amb el *Dom Joan*.

Però aquella nit d'estiu a París encara va donar més fruits. Sorrint de la representació Josep Maria Flotats i els convidats d'honor, amb Ferrusola d'estrella, van anar a sopar a Le Jardin, du Louvre, un restaurant a tocar la Comédie. A taula es va perfilar el retorn de l'actor a Catalunya, allí és on van començar a concretar-se'n els aspectes més definitius, aspectes no revelats encara per cap dels protagonistes.

Josep Maria Flotats va començar a fer teatre a recer de l'Agrupació Dramàtica de Barcelona (ADB). Per part de mare hi havia una relació de parentiu amb la família Sarsanedas i en aquell mo-

tor català que estava triomfant a París.

Una de les primeres vegades que arriben notícies de Flotats des de París és des de la revista *Serra d'Or*, el setembre del 1973. En aquest número Montserrat Roig li feia una extensa entrevista. Aquesta va ser una primera carta de presentació. Però el gran descobriment de Flotats a Catalunya, el va propiciar el Teatre Lliure, quan l'any 1976 va convidar Flotats a fer un *Eduard II* de Marlowe-Brecht, dirigit per Lluís Pasqual. "Flotats ens va enlluernar a tots", recorda Eudald Solà.

El març del 1980 Jordi Pujol guanyava les eleccions i la primavera d'aquell mateix any Max Cahner era investit conseller de Cultura. Cahner tenia un programa i també tenia la intenció de re-

conseller la creació del Teatre Nacional de Catalunya. A Cahner se li obren els ulls i pensa que necessita aquest projecte per fer una política a llarg termini de teatre públic.

El conseller Cahner no es va plantejar cap més nom a l'hora de fundar i dirigir el futur Teatre Nacional de Catalunya, encara que n'hi hagués més que haurien pogut assumir el projecte, com ara el de Ricard Salvat. Per Eudald Solà, Salvat era un home importantíssim, però d'una altra generació, que havia acceptat la direcció del Teatre Nacional de Barcelona, un projecte del règim, i que ja havia començat a fer classes a la universitat i era molt introduït en el món acadèmic. Un altre nom era el de Fabià Puigserver, amb l'experiència del Teatre Lliure. Potser el model d'esquerres, cooperativista, que propugnava el Lliure, no agradava a Convergència i, per tant, ja no hi van pensar mai.

Les etapes de l'operació retorn. La primera acció cultural important de la conselleria Cahner va ser el març del 1981 a la seu de la UNESCO de París, quan només feia un mes de l'intent de cop d'estat del 23-F. El Departament de Cultura participava en l'exposició *La Catalogne Aujourd'hui*, una exposició sobretot de caire comercial. Els moments eren tan delicats que no van mancar situacions de tensió entre ambdues conselleries. La de Comerç pretenia censurar els plafons que parlaven de la llengua. Acompanyaven l'exposició un seguit d'activitats culturals variades: un concert de Montserrat Caballé i Rosa Sabater, una actuació al carrer de Comediants, l'esbart dansaire de Rubí amb la cobla Principal de la Bisbal, una mostra de cinema català, un concert de Lluís Llach i Maria de Mar Bonet, en què es va desplegar una gran senyera a l'escenari i l'ambaixadora espanyola va sortir del teatre... En aquest marc Josep M. Flotats va recitar *La pell de brau*, musicada per Narcís Bonet.

Eudald Solà, cap de Relacions

Amb Marta Ferrusola s'aconseguia un cop d'efecte i de prestigi davant la Comédie i, alhora, s'hi involucrava Jordi Pujol.

cuperar figures del món de la cultura desplaçades per la dictadura i que vivien fora del país: Dalí, Miró, Clavé...

Flotats era en aquesta llista del conseller. És per això que una de les primeres gestions de Cahner al capdavant de la conselleria va ser d'entrar en contacte amb l'actor de la Comédie. Lluís Llach, que llavors era molt amic de Flotats, va fer-hi d'intermediari i el president Pujol també hi va estar vinculat. Una trucada de telèfon i un primerencontre a París van posar en marxa l'operació. Perquè Flotats somniava a tornar al seu país i aportar al teatre català l'experiència de vint anys de feina en els millors teatres públics de França. Josep M. Flotats proposa al

ment l'escriptor Jordi Sarsanedas era el director de l'ADB. Durant els anys d'adolescència Josep M. Flotats va participar en quasi totes les obres que va impulsar l'Agrupació Dramàtica. Però ben aviat, als divuit anys, l'actor se'n va anar al Teatre d'Estrasburg, becat pel Liceu Francès. Va passar-hi cinc anys i després va fer el salt a la Comédie Française i s'hi estigué fins el 1983. L'hivern d'aquest any era nomenat *sociétaire* de la Comédie i pocs mesos després anunciava el seu retorn a Barcelona. Fins l'any 1980 els contactes de Flotats amb Catalunya foren sobretot de caràcter privat, encara que dins el món del teatre era conegut i en un entorn més ampli se sabia que era un ac-

ARXIU / CARMÉ PUÉRTOLAS

Ricard Bofill, Josep Maria Flotats, Pasqual Maragall i Jordi Pujol, el dia de la col·locació de la primera pedra del Teatre Nacional de Catalunya. El projecte del TNC ha tingut Flotats com a eix des del primer moment.

Culturals amb l'Estranger, va realitzar les primeres gestions per contractar Flotats per a les jornades de *La Catalogne Aujourd'hui*. Solà es va trobar amb Flotats l'11 de febrer del 1981 a les cinc de la tarda a la Comédie. D'aquest encontre, Solà en guarda una divertida anècdota. En aquells anys el professor de grec era també secretari i col·laborador de Salvador Espriu: "Tornant a Barcelona en vaig informar puntualment l'Espriu, que tenia molt d'interès en tots aquests afers. En explicar-li tots els detalls de la trobada, jo que no he estat mai un bevedor de te, vaig contar al poeta que Flotats havia demanat un te *chinoïso parfumé*. L'Espriu en sentir això es va posar a riure i va exclamar: *Cristu divinu!*".

Eudald Solà va rebre ordres estrictes de Cahner de posar-se a disposició de Josep M. Flotats. L'actor donava les instruccions que eren seguides puntualment per la Conselleria. Solà va fer molts viatges a la capital francesa, perquè a més de l'afer Flotats, el cap de Relacions Culturals amb l'Estranger muntava diverses activitats amb el Centre d'Estudis Catalans de París. Recorda que el març del 1981, amb Max Cahner i Eulàlia Duran, van veure el *Sertorius* i, posteriorment, per la tardor del 1981, assistien a una *Andromaque*, totes dues representades per Flotats. "Naturalment aquestes anades a la Comédie del conseller i de mi mateix

obeïen a la necessitat de refermar els contactes per al retorn de Flotats".

L'operació Flotats es va tancar entre l'abril i el novembre del 1983. L'actor arribava a Catalunya amb un projecte de Teatre Nacional: buscar o construir l'edifici, muntar una companyia estable, programar el repertori. I mentrestant li deixaven ocupar un teatre i començar a configurar la companyia. Eudald Solà va acompanyar Flotats a mirar teatres, un dia assolat a les portes de l'estiu. Després de la passejada es trobaven per dinar al Gran Cafè amb el conseller Cahner

i Jordi Maluquer (llavors director general de Música, Teatre i Cinematografia). Aquell dinar va ser un fracàs, perquè Jordi Maluquer va qüestionar a Flotats l'obra que havia triat per representar "i va fer més consideracions inoportunes, que l'actor es va prendre dolorosament".

Malgrat l'entrebanc, el 21 de febrer del 1984 Josep M. Flotats, juntament amb Anna Lizaran, estrenava *Una jornada particular* al Teatre Condal. El setembre del 1983 l'actor de la Comédie ja era a Barcelona.

Flotats, Max Cahner i Pujol, en una visita que l'actor va fer al president pel febrer de 1984. Pocs dies després, Flotats estrenava *Una jornada particular* al Teatre Condal, l'obra que va confirmar el seu retorn a Catalunya.

Montserrat Serra

València, l'Albufera, l'Horta: medi ambient i conflicte social

Mara Cabrejas i Ernest Garcia

Aquest llibre recull i analitza els arguments dels grups i les organitzacions que tenen un interès directe en el debat sobre el futur de l'Albufera i de l'Horta.

Universitat de València

De quan el bon Jesús i Sant Pere anaven pel món

Antoni M. Alcover

Les *Rondalles Mallorquines* recopilades per mossen Alcover inclouen un conjunt de narracions breus protagonitzades pel Bon Jesús i Sant Pere, tal com passa en altres rondallaris d'arreu d'Europa. Aquesta narració agrupa tres relats diferents sota un títol genèric.

Editorial Moll
"Tirurany", 6

La llengua dels joves

Joan Melià

Conèixer el comportament lingüístic de la generació adolescent sembla essencial per especular sobre el futur de la llengua catalana i, probablement, de la resta de trets que conformen la identitat dels mallorquins.

Universitat de les Illes Balears